

BUDAPEST, III. KERÜLET, RÓZSADOMB UTCA 18. (HRSZ. 64519/6)

Lakóház építése

Lelőhely-azonosító: 54391, 72911

KULCSSZAVAK: római kor, település?, villa?

BUDAPEST, DISTRICT III, 18 RÓZSADOMB STREET (PLOT NO. 64519/6)

Construction of a residential building

Site IDs: 54391, 72911

KEYWORDS: Roman Age, settlement?, villa?

Az építési terület az Ezüst-hegy délnyugati lejtője előtti, 120–135 mBf szint közötti markáns kiemelkedés déli oldalán található. A laza szövetű, kertvárosias lakóövezet beépítése túlnyomórészt régészeti megfigyelés nélkül zajlott. A terület régészeti érintettségét jelezte a Rózsadomb utca 5. szám alatt 2006-ban feltárt római épület (Rózsadomb utcai *villa*) és ismeretlen korú sírok feltárása (Láng 2007). Az innen leágazó Tüskés utca sarkán, a Tüskés utca 9. szám alatt a római épület lemosódott omladékszónájának egy részét egy 2020. évi megfigyeléskor szintén dokumentáltuk (Gyenes 2020).

A 2021. február 19. és március 1. között végzett megfigyelés során a földmunkák a 881 m² kiterjedésű, déli irányban 121,40–115 mBf közötti lejtésű telken, 25×16 méteres területen folytak, ekkor 0,7–3,3 méter mélységig szedték ki a pince munkagödrét. A 117,70 mBf szinten kialakított lavírsíkba további 30–80 cm mély alapárkokat ástak. A nyugati oldalon a Rózsadomb utca 20. számú telek kerítését fúrt betoncölöpökre épített támfallal erősítették meg.

A füves, lágyszárú növényzettel borított felszín alatt 20–40 cm vastag recens feltöltés jelentkezett, főként az utcai oldalon. A sóderes, törmelékes föld környékbeli építések földmunkáiból, valamint a támfal

The construction area is located on the southern side of a prominent elevation between 120–135 a.B.S.I.* in front of the southwestern slope of Ezüst Hill. The loosely structured, suburban residential zone was mostly developed without archaeological monitoring. The archaeological sensitivity of the area is indicated by the Roman building (the Rózsadomb Street *villa*) excavated in 2006 at 5 Rózsadomb Street, as well as graves of unknown date (Láng 2007). At the corner of Tüskés Street branching off from this area, at 9 Tüskés Street, a part of the eroded debris zone of the Roman building was also documented during a 2020 observation (Gyenes 2020).

During the monitoring conducted between February 19, 2021 and March 1, 2021, earthworks took place on a 25×16 m area within the 881 m² plot, sloping southward between 121.40–115 a.B.S.I. The basement excavation reached depths of 0.7–3.3 m. Additional foundation trenches 30–80 cm deep were cut into a working level established at 117.70 a.B.S.I. On the western side, the fence of the plot at 20 Rózsadomb Street was reinforced with a retaining wall built on drilled concrete piles.

* above Baltic Sea level

fúrásából származott. A humuszos réteg teteje a pincetömb területén 121 és 118,20 mBf között volt, átlagos vastagsága 40 cm. Az altalaj 60–80 cm sárgásbarna, mészfoltos, áthalmazott lösz, alatta szürkésárga agyagos lösz, majd töredezett átmeneti zóna után szürke kiscelli agyag látszott. A sávalapokban csak az utóbbi két réteg jelentkezett. A humuszos réteget alig bolygatták, csupán néhány bekeveredett szénszemcse, modern kori kerámiatöredék árulkodott talajforgatásról. Épület nem állt korábban a telken. A pincetömb déli végénél két modern kori ültetőgödör jelentkezett.

A pincetömb keleti feléből kötőanyag nélküli, földbe rakott kövekből álló konstrukció nyúlt be a munkaterületre. (1. kép) Az altalajt alig érte el, mivel azonban a gép az első munkafázisban a humuszt szedte le, északkelet-délnyugati irányát az altalajba nyomódott kősor rajzolta ki. (2. kép) Az északnyugati terepemelkedés miatt a metszetfalban még két-három sor vastagon meglévő jelenség néhány méteren belül szétterült, és csak az alsó sora látszott. A kövek közül néhány római *tegulat*öredék került elő. Az objektum feltételezen kapcsolatba hozható a Rózsadomb utcai villával, mivel azonban a humuszos rétegben nem volt nyoma más régészeti jelenségnek, a törmelék másodlagos, újkori felhasználása sem kizárt.

A pincetömb északi falánál, kb. a középső résztől, az altalaj által fedett sekély, vörös (égett?) oldalú bemélyedés látszott. Betöltődése szürke kőzetlisztes agyag, indítási szintje elveszett az altalajban. Hasonló mélyedést figyelhattunk meg az északi falban is, a két jelenség valószínűleg azonos lehetett. Természetes jelenségnek bizonyultak, leletanyag nem volt bennük. A pincetömb északi negyedében, az altalaj sárgásbarna löszös szintje alatt (120,30–119,10 mBf-től) egy változatos anyaggal kitöltött terepmélyedés látszott, amelynek iránya kissé eltért a jelenkori tereplejtéstől. A belemosódott löszös, agyagos rétegek nyirkosak voltak, kisebb kemény, meszes rögökkel, elvétve apró kavicsokkal keveredtek. Vaskiválás nyomai, illetve több vörös, égett, kormos, szénszemcsés szakasz is látszott a metszetfalban (3. kép). Mivel a munkagödör falainak a tisztításakor váltak láthatóvá, kiterjedésüket területben nem lehetett már megállapítani. A nyugati falon lévő égett, kormos foltból állatcsont-töredékek (egy részük égett) kerültek elő. A pincetömb nyugati beugrásában, a keleti metszetfalban a sárgás, kevert löszös rétegbe is belekerült néhány állatcsont. Egy, a gép után felszedett ló patacsont is ebből fordulhatott ki. A csontok egy része kisebb szilánkból és töredékből áll, de 1 cm vastagságú darabok is vannak köztük. A mélyedés kitöltődése után lejtőmozgással kialakult új terepvonalat a nyugati metszetfalban jól mutatta az altalaj.

Below the grassy surface with herbaceous vegetation, a 20–40 cm thick modern fill layer was observed, mainly along the street frontage. This gravelly, debris-rich fill derived from nearby construction works and drilling of the retaining wall. The top of the humic layer within the basement area was recorded between 121 and 118.20 a.B.S.I., with an average thickness of 40 cm. The subsoil consisted of 60–80 cm of yellowish-brown, calcareous redeposited loess, below which greyish-yellow clayey loess was visible, followed by a fragmented transition zone and grey Kiscell clay. Only the latter two layers appeared in the strip foundations. The humic layer was only minimally disturbed; only a few charcoal particles and modern ceramic fragments indicated soil mixing. No earlier building stood on the plot. Two modern planting pits were identified at the southern end of the basement area.

From the eastern part of the basement excavation, a dry-laid structure built of stones without mortar extended into the excavation area. (Fig. 1) It barely reached the subsoil; however, because the topsoil was removed in the first phase of machine work, its NE–SW orientation was defined by the stone alignment pressed into the subsoil. (Fig. 2) Due to the northwestern slope, the feature spread within a few meters in the section wall, leaving only its lowest course visible. Several fragments of Roman *tegulae* were found among the stones. The feature can tentatively be associated with the Rózsadomb Street villa; however, as no other archaeological features were observed in the humic layer, secondary reuse in a later period cannot be excluded.

At the northern wall of the basement area, approximately in the central section, a shallow depression with reddened (burnt?) edges was observed beneath the subsoil. Its fill consisted of grey clay rich in rock flour, and its origin level was lost within the subsoil. A similar feature was observed in the northern wall as well, likely representing the same structure. These were interpreted as natural phenomena and contained no finds. In the northern quarter of the basement area, beneath the yellowish-brown loess subsoil (from 120.30–119.10 a.B.S.I.), a differently composed depression was visible. Its fill consisted of moist, redeposited loess and clay layers mixed with small calcareous nodules and occasional gravel. Traces of iron staining, as well as several red, burnt, sooty, and charcoal-rich patches, were observed in the section wall. (Fig. 3) As these features became visible only during cleaning of the excavation walls, their full extent could not be determined in plan view. Animal bone fragments (some burnt) were recovered from the burnt, sooty area on the western wall.

1. kép: Kövekből rakott építmény a pincegödör falában (Fotó: Gyenes Gábor)

Fig. 1. Stone-built structure in the wall of the cellar pit (Photo by Gábor Gyenes)

2. kép: Az építmény alsó kőszora és tegulatöredékek a humuszolás után (Fotó: Gyenes Gábor)

Fig. 2. Lower stone course of the structure and tegula fragments after topsoil removal (Photo by Gábor Gyenes)

3. kép: Az északkeleti pincefal részlete az égett rétegekkel (Fotó: Gyenes Gábor)

Fig. 3. Detail of the northeastern cellar wall with burned layers (Photo by Gábor Gyenes)

A megfigyelés során egy feltételesen régészeti korú objektum, egy földbe rakott kőfalalap került elő. A metszetsfalban észlelt égett foltok kialakulásában az emberi közreműködés egyelőre nem igazolható. A jelek keletkezési ideje ismeretlen.

RÉSZTVEVŐK: Kraus Dávid régész, Gyenes Gábor régésztechnikus

Gyenes Gábor

Irodalom

- Gyenes 2020 • Gyenes Gábor: Budapest, III. kerület, Tüskés utca 9. (hrsz. 64734/1) Lakóház építése. *ArcheoBudaPest* 2020/59 <https://doi.org/10.64602/ABP.2020.59>
- Láng 2007 • T. Láng, Orsolya: Budapest, III. ker., Rózsadomb utca 5., Hrsz. 64729/1. *Aquincumi Füzetek* 13 (2007) 249–251.

In the western recess of the basement excavation, additional animal bones were found within the eastern section wall. A horse phalanx recovered by machine activity may also derive from this deposit. The bones range from small fragments to pieces up to 1 cm thick. The reworked slope surface formed after the filling of the depression was clearly visible in the western section wall.

During the observation, a single possibly archaeological feature was identified: a dry-laid stone foundation wall. The origin of the burnt patches observed in the section walls cannot currently be confirmed as anthropogenic. The chronology of the features remains unknown.

CONTRIBUTORS: Dávid Kraus (archaeologist), Gábor Gyenes (archaeological field technician)

Gábor Gyenes

References

- Gyenes 2020 • Gyenes Gábor: Budapest, III. kerület, Tüskés utca 9. (hrsz. 64734/1) Lakóház építése (Budapest, District III, 9 Tüskés Street (plot no. 64737/1) Construction of a residential building). *ArcheoBudaPest* 2020/59 <https://doi.org/10.64602/ABP.2020.59>
- Láng 2007 • T. Láng, Orsolya: Budapest, III. ker., Rózsadomb utca 5., Hrsz. 64729/1 [Budapest, District III, 5 Rózsadomb Street, plot no. 64729/1]. *Aquincumi Füzetek* 13 (2007) 249–251.